

Datum

2026-03-13

Adress

Lugna gatan 82

Diarienummer

FSKF-2026-1892

Yttrande

Till

Kommunstyrelsen

**Remiss angående Remiss Utbildningsdepartementet
- Skärpta villkor för friskolesektorn - ytterligare
förslag (SOU 2025:123)
STK-2026-351**

Förskolenämnden föreslås besluta att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Förskolenämnden instämmer i behovet av att säkerställa att aktörer med bristfälligt huvudmannaskap inte ges möjlighet att utöka eller förvärva verksamheter innan brister har åtgärdats. Nämnden betonar dock vikten av proportionalitet, rättssäkerhet och tydlighet i lagstiftningen, särskilt kring karenstider kopplade till förelägganden, samt behovet av att klargöra lagtexten om tillämpning i ärenden om återkallelse av godkännande. Vidare framhåller nämnden att möjligheten att förena godkännande med villkor bör analyseras närmare för att säkerställa att villkoren ligger inom ramen för tillståndsgivningens syfte och inte begränsar principen om valfrihet.

Slutligen förordar nämnden att tillsynen över de fristående förskolorna lämpligen förflyttas till Skolinspektionen med hänvisning till likvärdighet och rättssäkerhet. Vidare påtalar nämnden att utredningens förslag inte omfattar enskild pedagogisk omsorg, vilket kan ge oseriösa aktörer incitament att driva verksamhet där och därmed utsätta barn för större risker.

Yttrande

10 Förslag om villkor och förbud för aktörer med bristfälligt huvudmannaskap

10.3 Utökning av bristfällig verksamhet genom ansökan om godkännande

Förskolenämnden instämmer i behovet av att säkerställa att brister hos en huvudman kan beaktas på ett ändamålsenligt sätt när en enskild ansöker om godkännande eller om utökning av befintlig verksamhet. Det är angeläget att aktörer som uppvisat allvarliga

eller återkommande brister inte ges möjlighet att expandera verksamheten innan bristerna har åtgärdats.

Utredningen föreslår att villkoret att den enskilde ska ha förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen ska skärpas och förtydligas. En enskild ska enligt förslaget inte anses uppfylla villkoret under viss tid efter att olika typer av tillsynsingripanden har beslutats, såsom förelägganden, sanktionsavgifter eller återkallelser. Bestämmelsen ska även omfatta situationer där ingripanden riktats mot en annan huvudman i samma koncern eller med i huvudsak samma ägare.

Förskolenämnden vill dock uppmärksamma att villkoret om förutsättningar att följa föreskrifterna är nära kopplat till regleringen om återkallelse av godkännande. Om karenstider införs genom att knyta dem till detta villkor, utan att motsvarande förändringar görs i regleringen om återkallelse, finns en risk att bestämmelserna får oavsedda konsekvenser. Det kan exempelvis innebära att ett godkännande riskerar att återkallas i situationer där en huvudman tillfälligt anses sakna förutsättningar att följa föreskrifterna, även vid mindre allvarliga brister som föranlett ett föreläggande.

Mot denna bakgrund anser förskolenämnden att det bör övervägas om de föreslagna karenstiderna bör regleras på ett sätt som är frikopplat från den nuvarande bestämmelsen om förutsättningar att följa föreskrifterna. En sådan lösning skulle kunna bidra till en mer juridiskt konsekvent reglering, särskilt mot bakgrund av att bestämmelserna om godkännande och återkallelse i stor utsträckning speglar varandra i skollagen.

Förskolenämnden vill även uppmärksamma att ett föreläggande enligt skollagen inte kan överklagas. Det finns därför begränsad praxis kring i vilka situationer ett föreläggande bör meddelas och hur allvarliga brister som ska ligga till grund för ett sådant beslut. Kommuner kan dessutom tillämpa möjligheten att meddela förelägganden på olika sätt. Ett föreläggande kan även avse brister som inte är av sådan allvarlighetsgrad att de bör påverka bedömningen av en huvudmans långsiktiga förutsättningar att följa föreskrifterna.

Utredningen föreslår att det ska finnas en undantagsbestämmelse som innebär att en huvudman i vissa fall ändå ska anses uppfylla villkoret trots ett tidigare ingripande. Förskolenämnden bedömer dock att en sådan bestämmelse riskerar att behöva tillämpas i stor omfattning om även mindre brister ska utlösa de föreslagna karenstiderna.

10.4 Utökning av bristfällig verksamhet genom förvärv

Förskolenämnden hänvisar till de synpunkter som lämnats ovan avseende användningen av föreläggande som grund för de föreslagna karenstiderna. Nämnden

bedömer att motsvarande problematik kan uppstå även i fråga om förvärv av verksamheter. Det finns en risk att förelägganden som avser mindre allvarliga brister får oproportionerliga konsekvenser för huvudmannens möjligheter att genomföra förvärv. Nämnden vill därför framhålla vikten av att regleringen utformas på ett sätt som säkerställer proportionalitet och rättssäkerhet.

10.5 Utökat tillsynsansvar

Utredningen anger att den föreslagna regleringen om bristande förutsättningar att följa föreskrifterna ska tillämpas i ärenden om godkännande och utökning av verksamhet, men inte i ärenden om återkallelse av godkännande. Förskolenämnden kan dock konstatera att denna avgränsning inte tydligt framgår av den föreslagna lagtexten. Nämnden anser därför att lagstiftningen bör förtydligas i detta avseende för att undvika oklarheter i tillämpningen.

11 Förslag om en ändamålsenlig process för godkännande som huvudman

11.5.1 Belägenhetsadress och antalet elever ska framgå av beslut om godkännande och beslutet kan förenas med ytterligare villkor

Förskolenämnden tillstyrker förslaget att det ska framgå av lagstiftningen att ett godkännande kan förenas med villkor. Samtidigt vill nämnden uppmärksamma att möjligheten att förena tillstånd med villkor inte är obegränsad. Av HFD 2020 ref. 18 framgår att en förutsättning för att villkor ska få beslutas är att de ligger inom ramen för de syften som ska tillgodoses genom tillståndsgivningen.

Utredningen anger som exempel att villkor kan avse lokaler, bemanning, kompetens eller barngruppens sammansättning i förskolan. Förskolenämnden ställer sig frågande till om sådana krav ligger inom ramen för tillståndsgivningens syfte. I utredningen framgår inte närmare hur dessa exempel är förenliga med gällande rätt. Nämnden vill särskilt peka på att syftet med tillståndsgivning även är valfrihet när det gäller utförare, och samtliga exempel som anges regleras redan i skollagen.

Nämnden ser därför ett behov av att närmare analysera hur sådana villkor förhåller sig till gällande rätt och till principen om valfrihet när det gäller utförare. Det bör särskilt klargöras om en tillsynsmyndighet har möjlighet att genom villkor ställa mer preciserade eller mer långtgående krav än vad som följer av skollagen.

Utredningen föreslår att endast godkännanden som avser fristående skolor ska förenas med ett platsantal. Förskolenämnden anser att det finns skäl att införa reglering om att även godkännanden gällande fristående förskolor ska förenas med platsantal. Det finns även skäl att närmare utveckla hur sådant platsantal ska bestämmas. Genom att regleringen omfattar även förskolor, skulle befintliga godkännanden utan platsantal

således i enlighet med en övergångsreglering kunna ges ett platsantal. Om föreslagen reglering inte omfattar förskolor är det oklart i vilken utsträckning ett godkännande i efterhand kan förenas med ett platsantal, detta utifrån bland annat rättsliga principer om gynnande förvaltningsbeslut.

12 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

12.2 Belägenhetsadress och antal elevplatser ska framgå även av befintliga godkännanden

Utredningen fastslår att befintliga godkännanden ska förenas med en belägenhetsadress. Förskolenämnden instämmer i utredningens analys kring att bestämmelsen behöver gälla för såväl befintliga huvudmän som för nyetablering med hänvisning till likvärdighet. Förskolenämnden kan konstatera att kommunen behöver göra en översyn för att undersöka vilka nuvarande godkännanden som anger en belägenhetsadress, och vill därför belysa att ersätta aktuella nuvarande beslut med nya beslut är förenat med påtagliga kostnader.

13 Konsekvensanalys

13.4.1 Konsekvenser för kommunerna

Under rubriken ”Kostnad för kommuner till följd av nytt villkor vid ansökan och förhandsbesked om förvärvsförbud” saknar förskolenämnden ett resonemang kring kommunernas handläggning av det föreslagna villkoret vid ansökningar om utökning av verksamhet hos huvudmän där det förekommit brister. En sådan handläggning kan innebära behov av att inhämta underlag från flera olika aktörer, exempelvis Skolinspektionen samt andra kommuner som kan ha beslutat om förelägganden, sanktionsavgifter eller återkallelser. Förskolenämnden vill därför framhålla vikten av att konsekvenserna för kommunernas handläggning och resursbehov belyses tydligare, samt att det tas fram vägledning kring hur långt kommunens utredningsansvar i dessa ärenden är avsett att sträcka sig.

Övergripande synpunkter

Utredningens förslag innebär ett mer komplext regelverk och ställer ökade krav på tillsynsmyndigheternas juridiska och administrativa kompetens. Förskolenämnden vill i detta sammanhang framhålla att det finns skäl till att förflytta tillsynen över fristående förskolor till Skolinspektionen. Förskolenämnden ser att kommuner har olika möjligheter att genomföra tillsynsuppdraget på ett ändamålsenligt sätt, vilket har framkommit vid granskningar som genomförts av Skolinspektionen. I större kommuner finns ofta bred kompetens att utreda och genomföra tillsyn samt ägar- och ledningsprövningar av enskilda huvudmän. Att kommuner besitter en bred kompetens gällande exempelvis de juridiska och ekonomiska förutsättningarna är nödvändigt för att kunna genomföra tillsynsuppdraget. Detta kan vara en utmaning för mindre

kommuner. Att det i mindre kommuner endast finns en, eller ett fåtal enskilda huvudmän kan ytterligare komplicera tillsynsuppdraget utifrån att det är svårt att över tid upprätthålla den kompetens och kunskap om aktuellt rättsläge som behövs. Vid nuvarande ordning, där vissa kommuner har större möjligheter att genomföra en ändamålsenlig tillsyn än andra, finns en risk för att oseriösa aktörer väljer att etablera sig i dessa kommuner.

Förskolenämnden vill även uppmärksamma risken för parallella processer mellan olika myndigheter. Ett exempel är förslaget om förhandsbesked i godkännandeprocessen, där kommunens och Skolinspektionens roller kan komma att överlappa. Nämnden ser en risk att sådana parallella processer kan skapa otydlighet både för tillsynsmyndigheter och huvudmän.

Nämnden vill också framhålla att enskild pedagogisk omsorg inte omfattas av flera av de föreslagna skärpningarna. Det finns därmed en risk att aktörer som inte uppfyller kraven för att bedriva förskoleverksamhet i stället söker sig till denna verksamhetsform. Barn i sådan verksamhet kan vara särskilt utsatta eftersom regelverket innehåller lägre krav och verksamheten i vissa fall kan bedrivas av en ensam vuxen, något som har uppmärksammats särskilt i relation till förebyggandet av hedersrelaterat våld och förtryck. Därtill är lämplighetsprövningen mer begränsad. Förskolenämnden anser därför att konsekvenserna av att enskild pedagogisk omsorg inte omfattas av motsvarande regler bör granskas närmare.

Ordförande

Mohamed Yassin (MP)

Nämndsekreterare

Ida Alm

[Här anger du om det finns reservationer/särskilda yttranden.]